

*Краса родом з
Петриківки*

- **Петриківка – це одне із тих мистецтв, коли люди або проходять мимо, або завмирають у захваті.**

Галина Назаренко

Хай там зима чи літо, –

Живуть в Петриківці квіти.

- Мистецтво петриківського розпису виникло багато віків тому на білій стіні селянської хатини-мазанки.
- Коли господиня хотіла її прикрасити, малювала квіти – над піччю, над вікнами чи дверима.

- **Кожного Великодня піч білили і робили новий малюнок.**
- **Саме звідси походить характерна особливість Петриківки – біле тло й використання чотирьох основних кольорів: синього, жовтого, зеленого та червоного.**

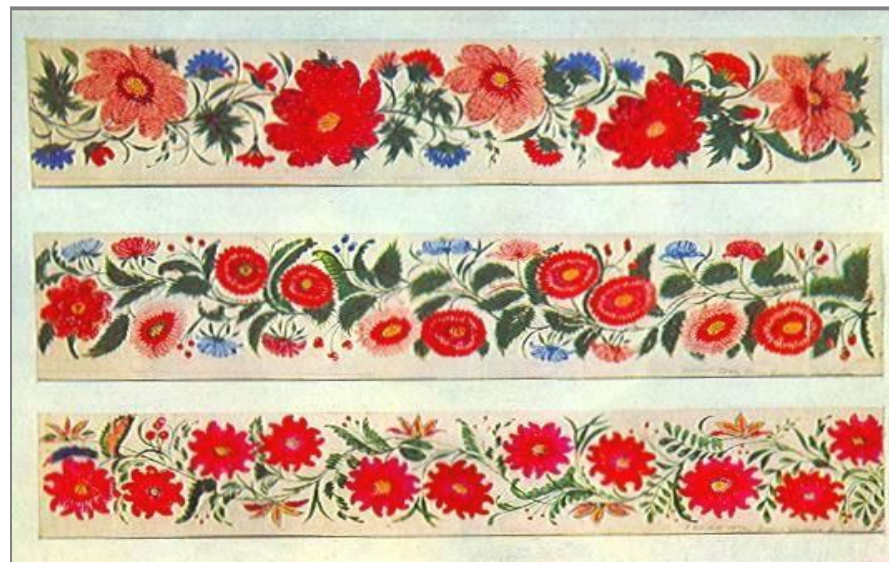
- **Оздоблені розписами селянські будівлі мали вигляд чарівних картин. Такі хати називали «поквітчана хата», «празникова хата».**
- **У Петриківці побутував вираз, що у гарно оздобленій хаті «як у церкві».**
- **Прикрашена хата була гордістю господині. Коли хата у господині була не оздоблена, то з нею не віталися.**
- **Найстаранніших господинь називали «чепурушками».**

- На початку ХІХ століття розпис почали наносити на предмети домашнього начиння – посуд, скрині, брички.

- З кінця ХІХ ст., відколи винайдено яскраві анілінові барвники, майстрині почали малювати «мальовки» – картини на папері.
- З настанням Першої світової, а потім і громадянської війни і особливо колективізації Петриківський розпис занепав. Селянський побут позбувся радості, а з нею – і бажання творити красу.

- **Відродження традицій розпису почалося у 1930-х рр. Відбулися перші виставки робіт майстрів Петриківки, прийшло визнання.**
- **У середині ХХ ст. відкрили цех підлакового розпису, вироби покривали чорним лаком (приховував дефекти дерева) і розмальовували квітковим орнаментом.**

Майстри 70-х років відновили традиції розпису на живому фоні дерева, не покриваючи його фарбою. Почали розписувати фарфор, фаянс, скло, тканину.

Так чарівна петриківська квітка розквітла на фарфоровій вазі, красивим візерунком лягла на шовк, дорогоцінним самоцвітом запалала на лаковій поверхні сувенірної скриньки.

МАЙСТРИ ПЕЛІРІКІВКИ

Рушник-мальовка
Н. Білокін

- Перше покоління майстрів малювали досить примітивні за сучасними мірками картини. Але для того часу вони були справжнім проривом у народній творчості.
- Для них характерний образотворчий фольклор, традиційні орнаментні рослинні мотиви. Композиції картин будувалися на контрасті основних і додаткових квітів, використовувалися поєднання контрастних кольорів.

П. Павленко, «Пташки»

Н. Білокінь, «Весільний потяг»

Одна з майстринь винайшла свій власний жанр – сюжетний малюнок на тему «весільний поїзд», втілюючи в ньому ту багатобарвну, веселу Україну, яка була так близька її серцю. У сцені майстриня малювала запряжену парою коней бричку, на якій сидять молоді, дружки, боярин, музики.

Н. Білокінь, «Українські дівчата»

- Саме Н. Білокінь знайдена схема профільного зображення жіночої постаті – величної, спокійної і гордовитої.
- Майстри ніколи не малювали дівчат худих, бо жінка – це уособлення багатства і достатку. У Петриківці про гарних дівчат кажуть «ловка», а не красива.

В. Павленко,
«Гілка квітів»

Ф. Панко, «Журавлі танцюють»

- Наступне покоління майстрів, беручи за основу попередній досвід, створювали більш динамічний розпис, складніший та яскравіший у кольоровій гамі.

Ф. Панко, «Мій журавель, у нього очі сині...»

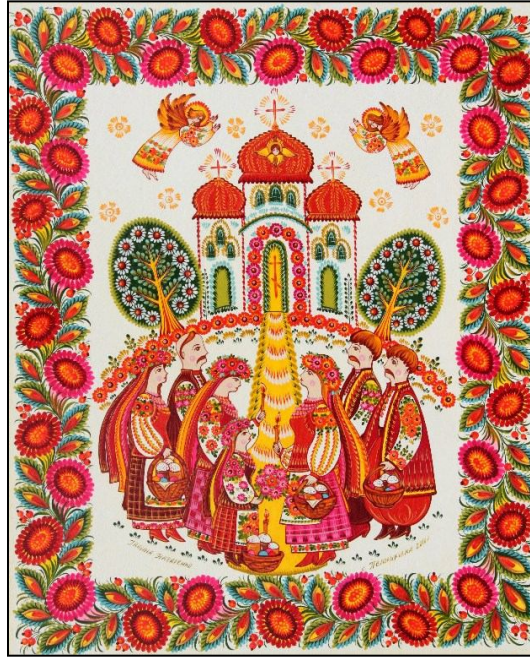

М. Тимченко, «Прийми, Боже, мою душу...»

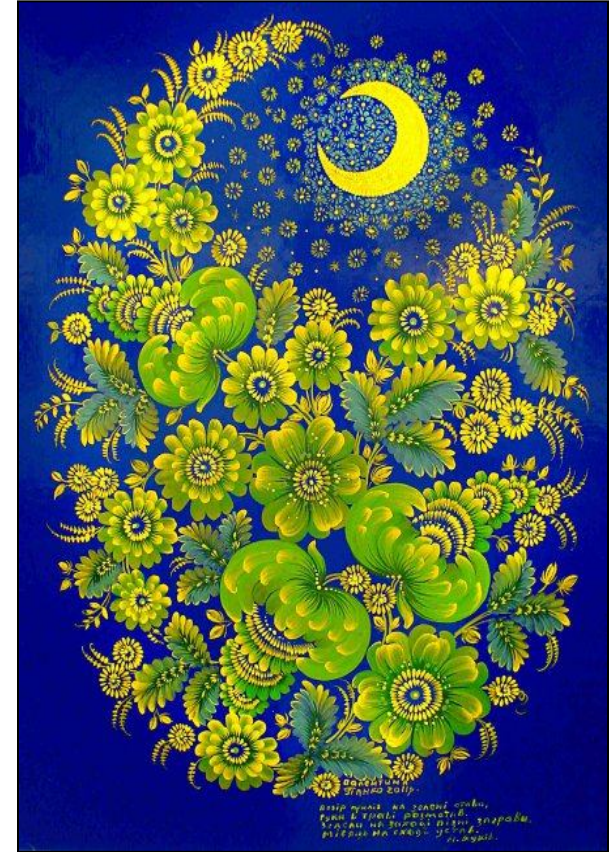
- Художники не обмежувалися традиційними орнаментами, а створювали нові рослинні мотиви – колоски, квіти соняшника, хміль. Часто використовували мотив фантастичної жар-птиці, півня або зозулі.
- Багато майстрів створювали авторські ілюстрації до творів українських поетів, навіть із підписаними знизу цитатами.

Н. Малярчук,
«Мамай на Донбасі»

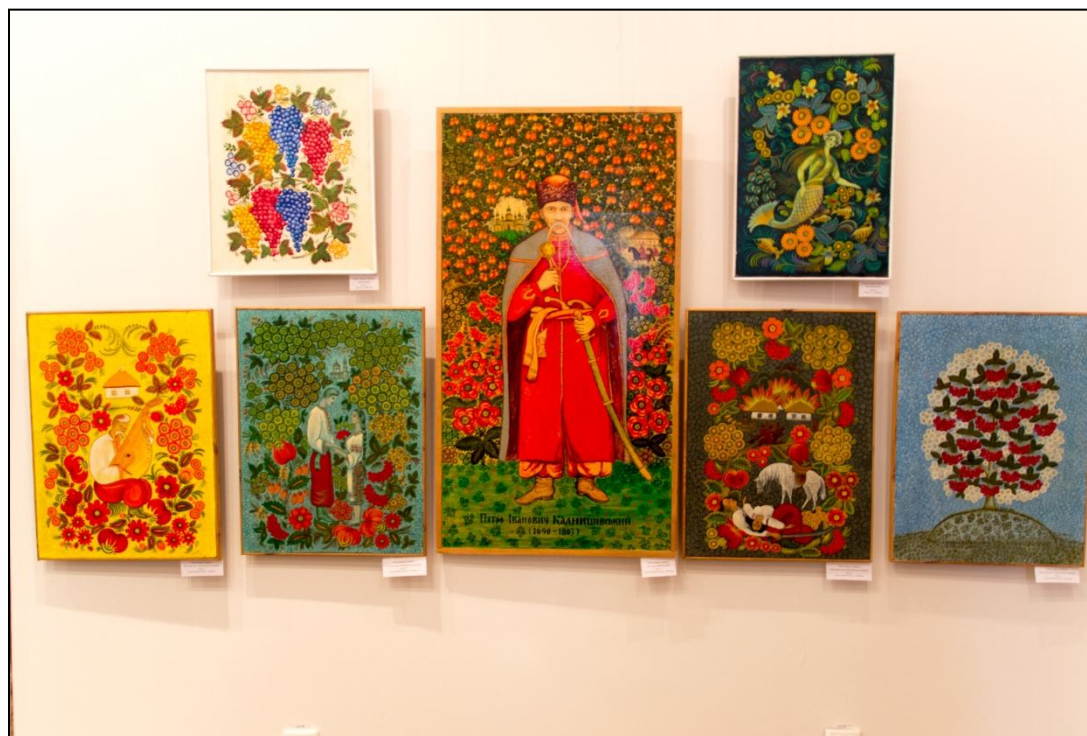
Г. Назаренко, «Великдень»

В. Панко, «Вечір приліг на зелені отави»

- **Покоління сучасних майстрів втілює Петриківку на різних матеріалах.**
- **Змінилися функції традиційного петриківського малювання. Воно втратило зв'язок з сільським побутом і в нових умовах презентує народне мистецтво як сувенір або авторський твір.**

**Унікальним прикладом жанрової картини є
«Легенда про петриківську вишню» –
цикл з чотирьох живописних панно
Федора Савовича Панко, створених у 1983 р.
Цю серію майстер присвятив 200-річчю рідного села
Петриківка.**

Легенда про петриківську вишню

- В основу серії покладена легенда, яку Федору Панко переповів один старець-односельчанин. За цією легендою, жили давно в Петриківці козаки. Холостяки йшли доживати віку у монастир, а одружені – поверталися у свої домівки.
- На першій картині старий запорізький козак повернувся до дому. На хаті сидить один лелека – символ того, що дружини немає, в його житті осінь. Життя підходить до логічного кінця – тому і жовте тло. Остап грає на бандурі і розповідає.

Була в нього дочка Оксана,
молода та красива, а в неї
був гарний парубок козак
Ярема, і ту пару вся
Петриківка любила.
Молоді збиралися
одружитися, бо над
головами у них церква.
Таємниче місячне сяйво
пронизує жовтуватим
тоном усю картину і
відтворює романтику
першого кохання. Зелений
фон картини постає як
символ молодості та весни.

- Але взяти шлюб вони не встигли: набігла татарська навала та запалила село. Кого спіймали – забрали в ясир, а молоді загинули у нерівній битві. Люди поклали їх у одну могилу: нехай хоч на тому світі будуть разом.

На заключному панно серії,
на блакитному, спокійно
величному тлі неба написана
квітуча біло-червона
петриківська вишня, що виросла
на могилі Оксани та Яреми.
Виросла вона на диво пишна і
гарна, як та дівчина була.
А до клімату невибаглива, яким
той хлопець був. Вона постає як
старовинне дерево життя, як
символ перемоги над смертю.
Таке образне вирішення теми,
розмова мовою символів
вважається новим явищем у
петриківському розпису.

**Краса родом з Петриківки : презентація у рамках
інноваційного проекту “Скарби нації” / уклад. О. Скаченко ;
Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. – Київ, 2015.
– 22 слайди.**

Укладач: Олена Скаченко,

зав. сектору методичної роботи наукової бібліотеки КНУКіМ.